

HAUR EUSKALDUNAK ETA BEARNESAK IKASTETXE BEREAN

2017ko irailean euskarak eta bearnesak ikastetxe bakarrean leku har lezakete Bokale herrian. Seaska eta Calandreta ikastetxeen federazioak elkarren eskutik ari dira egitasmoan. Ikasle berrien hainbat gurasok ere lanean dihardute. Seaskako Paxkal Indo eta Calandretako Midou Curmer presidentekin, hala nola Bokalen bizi den Mailiz Hiriart guraso eta sustatzailearekin mintzatu gara proiektu berriaz.

Mikel Asurmendi

@masurmendi

ARGAZKIA: DANI BLANCO

Calandreta eta Seaska federazioak Frantzia Estatu bi hizkuntz gutxiagoturen adierazleak dira. Irakaskuntza da euren arloa. Lehena, bearnesez -okzitanieraren aldaera bat- garatzen da. Bearnesa gaskoien mintzoa da, gaskoia ere deitua. Euskal Herriko laugarren mintzaira da, datu hori ezezaguna bada ere. Antzina, Ipar Euskal Herriko herri mugakide anitzetan mintzatu da gaskoia, baina gaur egun galbidean dago. Gaskoia eta baskoia anaia-arreba gisara agertu dira historiaren bilakabidean. Alabaina, Mixel Labéguerieren 1963ko *Gazteri berria* kantak "Kaskoin edo maketo ez dugu etsaia" dio. Hots, elkarrekiko etsaituak ere izan dira. Gaur egunera etorrita, aldiz, euskarak eta gaskoia ikastetxe bakarrean leku har lezakete Lapurdiko Bokale herrian.

Proiektu historikoa eta berria

Baiona hiriburua ondoko herri honetan proiektu historiko bat gauzatzeko bidean dago. 8.000 biztanle inguru du Bokale. Ipar Euskal Herrian 5.000 biztanletik gorako herri guztietan ikastola dago. Egitasmoa duela hiru urte sortu zen: "Bertan ez dugu ikastolarik, baina Bokale-Tarnosetik 30 ikasle inguru (15 familietakoak) datoz Angelu, Baiona edo Miarrizteko ikastoletara egunero", erran digu Seaskako presidente Paxkal Indok. Aski urrun bizi badira ere, Aturri ibaiaz bestaldeko hainbat familiek ikastoletara eramaten dituzte beren seme-alabak. Hartara, Seaskako bulegoak,

tokiko hainbat familiaren nahikariak bultzaturik, ikastola bertan antolatzeko beharra ikusi du: "Bokale ez dela euskalduna, gaskoia dela diote zenbaitek. Nik neuk hori aintzat hartzen dut, baina ez lurraldea historia bezala ulerturik. Niretzat lurraldea iragana den gisan, geroa ere bada. Guk erabakitzen dugu geroa nola egin", gehitu du Paxkal Indok.

Edonola ere, ez da bearnesen artean eraikitzen den lehen ikastola. Orain hogeitau urte Seaskako ikastolak izan ziren Paue hirian eta Oloroe-Donamaria herrian. Euskaldunen eta biarnesen arteko harremana iraganean ere izan da, beraz. Pirinio Atlantikoak Departamenduko Calandretako presidente Midou Curmer honela mintzatu zaigu proiektuaz: "Lehenik eta behin, eskola eraikitzeak munduari buruzko ikuspegi eta gogoe-ta bateratua lantzen lagundu dezake. Euskaldunon eta bearnesen artean ez dago areriotasunik, ez dago batzuetan zabaldu nahi izan den elkarrekiko ikusiezina. Areago, kontua ez da, euskalduna edo bearnesa izan, bakoitzak zer egiten duen ikustea, besteak egiten duena ikustea baizik. Ekimen honek jendearen arreta bereganatuko du, ziur".

Bokale Euskal Herriko udalerrria da, baina ez dago Bearnerekiko mugan; Landak departamenduarekin mugakidea da, Bearnotik urrun samar. Landetan ez dago Calandretako eskolarik. Calandreta hurbilena Orthezen dago: "Urrun egoteak zailtasunak ekar ditzake, baina ez da oztopo bat. Bokalen badago

sentimendu indartsua gaskoi kulturaren alde", erran digu Midou Curmerrek.

ACI Gasconha da gaskoi kulturaren alde ari den liga edo elkarte. Honela idatzia ageri da bere webgunean: "*Ligam gascon Baish Ador Baiona Anglet Biàrritz Bocau*". (Baiona-Angelu-Miarrizte-Bokale-Aturri gaskoi elkarte).

Calandretako presidentearen hitzetan, ACI Gasconha elkarte Calandreta/Seaska eskola sortzearen alde dago: "Bokale gaskoia da, baina populazioa euskalduna da batez ere. Horrek bi eskolak eraikitzea eskatzen du, eta elkarrekin eraikitzen badugu hainbat hobe. Badago nahikaria. Auzapeza eta Herriko Batzarra ados daude proiektuarekin, bertako herritarrak batez ere euskaldunak sentitzen direla ohartu dira".

Seaskak Bokaleko hainbat herritarren nahia bideratzen lagundu nahi du, eta hartara, proiektu pedagogikoa Calandreta federazioarekin lantzea erabaki du. Calandreta eskolak Pirinio Atlantikoetan, baita Okzitania osoan ere zabaldua daude. Aspaldi ari dira eurekin elkarlanean. Hogeitau urte dira, Calandreta eta Seaska federazioek formakuntza zentro bateratua eratu zutela. Ez dira Frantziako beste eskolekin dituen harreman bakarrak: Kataluniako La Bressola, Britainiako Diwan, Alsaziako Abcm-zweispfachigkeitekin ere elkarrekin partekatzen dituzte beharri-zanak. Federazio horiek guztiek Estatuarekin dituzten lan kontratuen izaera ezagutzen dute, besteak beste.

Hendaiako Gure Ikastolako ikasleak.

Gurasoen dinamika baitezpadakoa

Mailiz Hiriart Seaskako gurasoa da. Ortzaitzekoa da jatorriz, Nafarroa Beherekoa: “Lana dela eta, heldu ginen kostaldera. Bokalera bizitzera joan gara gero, Baionan etxebizitzaren egoera zaila zelako. Egia erran, dolu batean joan ginen, baina, zinez ustekabe goxoa izan dugu, elkartasuna sentitzen dugu. Herria maitatzen ikasi dugu, popularra da, badira kolektibo anitz, xumeak. Auzo batean bizi gara, langile jendea da”.

Hiriartek erran digunez, Bokalen poliki entzuten da euskara. Gaskoia ere bai, baina euskara baino gutxiago. Jende anitz gaskoia edota okzitaniarra sentitzen da, baina hizkuntza ez da entzuten: “Toki-koek ez dute euskara arrotz gisa hartzen, badira euskaldun franko Bolaken. Elizaren inguruan bereziki. Gure helburuetako bat da zaharren harrotasuna piztea, bi kulturek jasan duten zapalkuntza azalerraraztea. Iraganeko eta egungo belaunaldiak lotu nahi ditugu kulturalki”.

2017ko ikasturtean abian nahi dute Seaska eta Calandretaren arteko ikastetxea, 2 eta 4 urte arteko Ama eskola zabalduz lehenik: “Behar dugu eta egingarria da”, erran digute Seaskako bi partaideek. Irakaskuntzan ari diren bi federazioen arteko elkarteak eratuta dago eta hasi dira proiektuaz gogoeztatzen. Hainbat bilera eta ekitaldi publiko egin dituzte dagoeneko. Bokalen

» **MARILIZ HIRIART:**
“Bokalen poliki entzuten da euskara. Gaskoia ere bai, baina euskara baino gutxiago”

urtero egiten den Herrien eta Kulturaren Jaialdiaren kariatara aurkeztu dute proiektua, aurtengoa V. edizioa izan da, urriaren 5ean. Heldu den abenduan, berriz, Nadau musika talde okzitaniarra eta Benito Lertxundi bildu nahi dituzte kantaldi berezi batean Bokalen.

Seaskak 3.600 ikasleen egitura kudeatzen du egun. Hazkunde Ministerioarekin ari da administrazioarekiko lanean jada. Solaskideek diotenez, “eskola eraikitzeko gurasoen dinamika behar da, ezin da pentsatu gurasoen nahikaririk gabe deus egitea. Sei familia lanean ari gara baina ez dira baitezpada familia horiek euren seme-alabak eskolara eramane dituztenak, izan daitezke horiek edota beste batzuk ere”. Une honetan, Bokaleko ikastetxe berria eraiki nahi duten familia hauek laguntzea helburu du Seaskako bulegoak. Calandretaren al-

detik badago familia bat interesatua eta beste batzuk batzea espero dute bidez bide. Paxkal Indok dioenez, “askatasunean utzi behar dira gurasoak eta herri-tarrak orobat, batzuk hurbilduko dira eta beste batzuk ez, energia horiek ezin dira bortzaz kanalizatu, aske utzi behar dira”.

Nolanahi den ere, jende askoren aburuz, euskaldunen borrokarik gabe gaurko proiektua ez litzateke eginbidean izango, ezta, konparazionerako, Baionako bide eta hiri seinaleak hiru hizkuntzetan –frantsesez, euskaraz eta gaskoiez– idatzita egongo ere: “Ni erabat ados aburu horrekin. Zenbaitetan, hainbatek gaskoia erabili du gure kontra egiteko. Halaber, gaskoi zenbaitek ‘euskaldunek baduzue dena eta guk deus ez’ aurpegiratu digute. Guk ‘ez da egia. Gurekin borrokatu, goazen elkarrekin’ erraten diegu. Horietako askok ‘Gu ez gara euskaldunak, gaskoiak gara’ diote. Ongi da, izan gaskoi, gu euskaldun garen bezala”.

Funtsean bi hizkuntzek arazo berak dituzte, hizkuntzek legearen aldetik jasotzen dituzten erasoak berdinak dira, legearen babes eskasa dela eta. Bi hizkuntzek beren hezkuntza proiektuak normalizatuak izatea dute xede. Midou Curmerrek honela erran digu azkenik: “Proiektuak benetako funtsa dauka. Jendeari esan behar zaio, proiektu hau haurrak hezteko eskola dela, hizkuntza gutxituetan ere hezi daitekeela”. ■